

De betekenis van het IJsselmeer voor de waterhuishouding

Inleiding op de NVA-VWN-themadag op 8 februari 1980.

Toen ir. Lely in de periode 1913—1918 als minister van Waterstaat zijn eigen plannen tot afsluiting van de Zuiderzee in de Tweede Kamer moest verdedigen, werd hem — aldus een door prof. Thijsse tijdens zijn colleges in Delft verteld verhaal — door één van de geachte afgevaardigden de vraag voorgelegd, of de minister bij de uitwerking van zijn plannen wel aandacht had besteed aan het gevaar van verslibbing door het aangevoerde IJssel-slib van het na afsluiting van de Zuiderzee te vormen IJsselmeer-bekken. Het antwoord van minister Lely

IR. K. D. VENHUIZEN
NV Waterleidingmij.
voor de provincie
Groningen

aan het adres van de betreffende geachte afgevaardigde schijnt geweest te zijn: 'Door mij is dat gevaar voldoende onderkend. Ik ga vandaag nog naar de bank voor het storten van f 1,—. Tegen de tijd dat de verslibbing van het IJsselmeer buitensporige vormen gaat aannemen, is intussen het banksaldo door rentevermeerdering zo hoog opgelopen, dat ik daarvoor de benodigde baggerwerken kan doen verrichten.

Of ir. Lely — naast de bufferende werking en de bestrijding van de verzilting van het IJsselmeer, door de aanleg van de Afsluitdijk — toen al voor ogen stond, dat het IJsselmeer eens een zeer dominante rol zou gaan vervullen in de totale waterhuishouding van Nederland, is mij niet bekend. Een feit is, dat wij anno 1980 nog steeds de langverbeide 'Nota Waterhuishouding' ontberen, al beschikken wij dan al over studies zoals:

De watervoorziening van Midden-West-Nederland van 1967 en De waterhuishouding van Nederland-Rijkswaterstaat 1968.

Nog zeer recentelijk konden wij op een symposium te Delft, onder leiding van ir. Blumenthal, kennis nemen van de eerste resultaten van de PAWN-studie (Policy Analysis for the Watermanagement of the Netherlands); een studie die erop gericht is langs de weg van computerberekeningen het aanbod van zoet water- via Rijn, Maas en nuttige neerslag- en de vraag naar water door belanghebbenden zoals landbouw, natuurbehoud, industrie, waterwinning, scheepvaart, peil- en kwaliteitsbeheer naar tijd en plaats zoveel mogelijk met elkaar in overeenstemming te brengen.

Ik zeg met opzet 'zoveel mogelijk', want in het extreem droge jaar 1976 liep ons de waterhuishouding door een te geringe berging tijdelijk uit de hand.

Wij zijn in Nederland altijd voldoende ingesteld geweest op de afvoer van overtollig water tijdens natte perioden, doch ons systeem van waterwerken en watergangen, met o.a. het IJsselmeer als centraal gelegen berging tussen vraag en aanbod, is tijdens perioden van droogte nog onvoldoende toegerust op de toevoer van water in voldoende hoeveelheden en van voldoende kwaliteit. Daar speelt doorheen de bewustwording van de diverse belanghebbenden, die gericht is op een stijgende vraag naar kwalitatief goed water, terwijl daarnaast de nieuwe ontwikkelingen bij de diverse belangengroeperingen van niet te onderschatten betekenis zijn.

Ik moge in dat verband slechts wijzen op de maatregelen ter optimalisering van de landbouw, zoals herverkaveling en drooglegging van landbouwgronden en de sterk toenemende beregening van de gewassen, alsmede de nog te nemen maatregelen, ter verbetering van de plaatselijk nog gebrekkige mogelijkheden voor doorspoeling en verziltingsbestrijding.

In de reeks 'Regionale studies' verscheen onlangs een zeer interessante studie van het ICW over de watervoorziening van land- en tuinbouw in het droge jaar 1976 en wordt een kwantificering gegeven van de benodigde waterhoeveelheden voor beregening, bevoeiing en doorspoeling. Het rapport komt o.a. tot de constatering, dat tijdens extreem droge perioden een grotere berging van oppervlaktewater noodzakelijk is.

Het streven van de centrale overheid, om via structuurschema's en de daaruit onvermijdelijk ontstaande overlappingsen te komen tot een betere afweging van belangen en het stellen van prioriteiten, heeft helaas nog maar een mager resultaat opgeleverd.

En toch is integraal waterbeheer, met het doel te komen tot een evenwichtige verdeling van oppervlaktewater en grondwater, naar kwantiteit en kwaliteit, zo langzamerhand een harde noodzaak geworden; anders lopen ons de zaken uit de hand.

In mijn inleidend woord heb ik tot nu toe alleen gesproken over, laat ik zeggen, een traditionele aanpak van de problemen rond de waterhuishouding van Nederland, waarin het IJsselmeer letterlijk en figuurlijk centraal staat. Er zijn echter ook andere meningen en gedachten over te ontwikkelen plannen rond het IJsselmeer.

Zo verscheen op 22 dec. 1979 een artikel van ir. Lievense in Elseviers Magazine, waarin hij een plan ontvouwt tot het formeren van een groot waterreservoir in de Markerwaard, dat door middel van 400 windturbines gevuld zal worden door windenergie.

De daaruit ontstane waterschijf van 12 m zou in staat zijn om 10 à 15 % van onze

energiebehoefte te dekken via een viertal waterkrachtcentrales, terwijl het gebruikte water uiteraard beschikbaar blijft voor het opvangen van waterbehoeften tijdens droge perioden.

Zoals het programma vermeldt, zullen in de reeks van inleidingen ook alternatieve inrichtings- en gebruiksmogelijkheden van het IJsselmeer in bespreking komen. De 5 sprekers zullen ons door dit zo regenrijke waterland voeren en elk vanuit hun optiek, het grote nut van het IJsselmeer in de waterhuishouding van Nederland belichten.

Duidelijk wil ik voorop stellen, dat deze bijeenkomst een technisch karakter draagt waarbij mogelijkheden ter verbetering van de huidige waterhuishoudkundige situatie en alternatieve gebruiksmogelijkheden worden belicht.

U mag van de inleiders niet verwachten, dat zij zich zullen begeven op het pad van beleid.

